

BEHEERSING TRANSPORTSCHAARSTE

Versie : 1.0
Doc. Nummer :
Datum : 13-09-2023

Bestuurlijk Opdrachtgever:	Arjen Nolles en Eltjo Dijkhuis
Ambtelijk opdrachtgever:	Paul van Vilsteren
Opdrachtnemer:	de "netcongestiemanager", aan te stellen
Waarnemend opdrachtnemer	Mark Bloeming, in nauwe afstemming met Programmamanager Energie Wouter van Bolhuis (interim)

1. Aanleiding: transportschaarste laagspanningsnetwerk het Hogeland

- Door de sterke groei van de opwek van hernieuwbare (duurzame) energie, en door grotere afname aan elektriciteit (warmtepompen, laadpalen) raakt ons elektriciteitsnetwerk overbelast. We noemen dat transportschaarste of netcongestie.
- Wanneer bij een nieuwe ontwikkeling transportschaarste ontstaat zal de netbeheerder in eerste instantie onderzoeken of er doormiddel van congestiemanagement toch ruimte ontstaat voor nieuwe aansluitingen. Is dat niet het geval, dan zit het net echt vol en kunnen klanten alleen aangesloten worden na uitbreiding van de netten. Dit betekent vaak een significante vertraging van het project.
- De onafhankelijke toezichthouder ACM kondigde op 2 maart jl. aan om netbeheerders toe te staan af te wijken van het non-discriminatoire ordeningsprincipe "first-come-first-served" in het faciliteren van toegang tot het elektriciteitsnet. Hiermee zullen netbeheerders eenzijdig projecten die maatschappelijk relevant zijn, voorrang mogen geven.
- In het Hogeland speelt op dit moment al een tekort aan beschikbare capaciteit voor de teruglevering van energie uit hernieuwbare bronnen (i.e. de aansluiting van duurzame energie op het netwerk). Zie Appendix.*
- In het Hogeland speelt op dit moment ook een tekort aan beschikbare capaciteit aan de vraagkant (i.e. de afname van elektriciteit). Het gaat daarbij om de zuidelijke kant van de gemeente: Adorp, Sauwerd, Bedum, Zuidwolde. Enexis geeft aan dat zij verwachten dat dit op korte termijn op meer plekken kan gaan spelen.*
  - De netbeheerder heeft op dit moment echter weinig zicht op de ontwikkelingen in de verschillende sectoren. Zij kijkt haar plannen momenteel op aannames welke zijn gebaseerd op "gestage groei en bekende ontwikkelingen". Nieuwe (grootschalige) ontwikkelingen als woningbouw, de uitbreiding of verduurzaming bedrijventerreinen of het grootschalig overstappen op warmtepompen voor de verwarming van woningen zijn op dit moment niet scherp genoeg inzichtelijk.
- Gezien de interactie tussen de elektriciteits-, gas en warmte infrastructuur en het belang om hier integraal naar te kijken, houden wij de term energie-infrastructuur aan. Het accent van deze opdracht ligt op de elektriciteitsinfrastructuur, vanwege de manifeste knelpunten die (gaan) spelen op korte termijn.
- Netbeheerder Enexis geeft aan dat zij de komende tien jaar problemen verwachten met het verzwaren van de elektriciteitsnetwerken; zij hebben voornamelijk te kampen met een groot tekort aan mensen om aan de groeiende vraag naar verzwaring te kunnen voldoen. De verzwaring van het laagspanningsnetwerk zien zij als de grootste opgave voor hen qua planning en capaciteit. *Zij zijn dan ook gestart met een wijkgerichte aanpak uitbreiding en verzwaring laagspanningsnetwerk. In onze gemeente zullen Adorp, Sauwerd, Eenrum, Ulrum, Den Andel, Onderdendam als eerste worden aangepakt.*
  - Wanneer in een ruimtelijke clustering (straat/wijk/dorp) de energienetwerken toekomstbestendig worden gemaakt, dient rekening gehouden te worden met alle lokale ontwikkelingen welke energie behoeven;
    - Wat is de rol van warmtenetten in onze opgave aardgasvrij?
    - De (sloop-)niewbouw (al dan niet in het kader van de versterkingsopgave) is all-electric;
    - Uitbreiding/verduurzaming van bedrijventerreinen zal extra elektriciteit vragen;
    - In de mobiliteitssector wordt een autonome groei van elektrische auto's verwacht, en voorzien we mogelijke elektrificatie van het openbaar vervoer en ons eigen wagenpark.
- Geconcludeerd kan worden: het energiesysteem gaat een fundamentele verandering door. De tijd dat een onbeperkte toegang tot het elektriciteitsnet vanzelfsprekend was, is helaas voorbij. We werken toe naar een energiesysteem waarbij transportschaarste beheersbaar is. Dat wil zeggen: dat we er beter op kunnen anticiperen. *Daartoe vraagt de netbeheerder een prioritering van de gemeente om hun meerjarenplanning op te kunnen richten.*

- De prioritering die wij maken in de wijken in de warmtetransitie zal sterk (moeten) samenhangen met de prioritering die we in afstemming met de netbeheerder.
  - De sloop-, en nieuwbouwopgave is door de netbeheerder reeds meegenomen in hun plannen voor de korte(re) termijn.
9. Het Rijk erkent het vraagstuk en heeft €35 Miljard gereserveerd om voor de komende 10 jaar de benodigde energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte, waterstof en CO₂) aan te leggen, de groene industriepolitiek te verwezenlijken en de mobiliteit en de gebouwde omgeving te verduurzamen. In het Meerjarenplan Infrastructuur Energie en Klimaat werkt zij de overheid samen met industrie, energieproducenten en netbeheerders om projecten voor de infrastructuur van energie en grondstoffen te versnellen. De focus daarbij is de verzwaring van de hoofdinfrastructuur.
  10. Daar waar het hoogspannings- en middenspanningsnet verzaagd moet worden voor ontwikkelingen in de industrie en grootschalige opwek (wind op zee, waterstofproductie, verduurzaming industriecluster Eemshaven/Delfzijl, etc) loopt op dit moment een afstemmingstraject onder regie van de Provincie in nauwe samenwerking met de netbeheerders en de gemeenten. Het resultaat hiervan zal landen in het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK).
  11. Ook voor de uitbreiding van deze netten zal een prioritering gemaakt worden, welke door GS wordt vastgesteld. In het consortium pMIEK zal aan de hand van een tweejaarlijkse cyclus programmatisch gewerkt worden. Wij zijn daar zowel bestuurlijk als ambtelijk (vanuit directie, strategisch en inhoudelijk) bij betrokken. Een aantal hieruit voortvloeiende “reguliere taken” zijn op dit moment niet geborgd in de organisatie.
  12. Het is van belang dat wij deze P-MIEK voeden met gemeentelijke inbreng. Aanpassingen op laagspanningsniveau hebben immers consequenties voor het bovenliggende middenspannings- en hoogspanningsniveau. De prioritering welke wordt vastgesteld in de P-MIEK kan dus heel belangrijk zijn voor onze gemeente. *Naast het belang zelf goed te kunnen sturen op de eigen projecten op laagspanningsniveau (punt 8), is goed overzicht nodig van onze projecten en eventuele netwerkenaanpassingen noodzakelijk om de P-MIEK te kunnen voorzien van accurate input.*

2. Probleem/ Kans

1. Probleem 1: Inzicht.

We weten inmiddels dat de eerste spanningsklachten zich voor doen, we aan de afnamekant te maken hebben met transportschaarste en de problematiek zich de komende jaren zal verergeren. Toch hebben we dat niet concreet genoeg inzichtelijk:

- Het is onduidelijk of en welke projecten op korte termijn (tot 2025) niet aangesloten kunnen worden,
- Het is onduidelijk wat de ontwikkeling van de energievraag (2025-2030 en 2030-2050) en de impact op de netcapaciteit is .
- Er is behoefte aan een meer structurele samenwerking met Enexis om wederzijdse inzichten te kunnen delen over knelpunten en afwegingen.

2. Probleem 2: Prioriteringskader

Op dit moment ontbreekt beleidsmatige houvast op het gebied van de energie-infrastructuur bij de inrichting van de gebiedsgerichte aanpak en de aanvang van besluitvorming over projecten. De netbeheerder vraagt een prioriteringskader van de gemeente om hun meerjarenplanning op te kunnen richten.

3. Kans: rol

we hebben (o.a. vanuit een aantal reguliere taken zoals vergunningverlening) de mogelijkheid lange doorlooptijden voor de noodzakelijke verzwaring van de netten te voorkomen. De organisatie dient zich daartoe wel in te zetten.

- Op dit moment is de energie-infrastructuur nog onvoldoende integraal opgenomen in de verschillende domeinen, noch ingebed in de omgevingsvisie. Verankering in omgevingsbeleid is cruciaal voor een volwaardige en continue afweging met andere belangen in de fysieke leefomgeving.
- In ambtelijk overleg en bestuurlijk is de gemeente betrokken bij de programmeringscyclus voor de midden- en hoogspanningsnetten. Intern verdient de aandacht voor energie-infrastructuur ambtelijk versterking en vraagt heldere aansturing vanuit management en bestuur.
- *Een strak geregisseerde gemeente die weet wat zij aan het doen zijn en actief meedenkt in planning en uitvoering verdient voor de netbeheerder de voorkeur.* Enexis geeft aan zich bij voorkeur te richten op gebieden waar met weinig inspanning een hoog resultaat bereikt kan worden. Als een partner een geloofwaardig plan heeft werkt dat mee.

4. Kans: koppelen met eigen opgaven

aangezien we zicht moeten krijgen op de ontwikkelingen in alle sectoren ontstaat hier de mogelijkheid ook als gemeente ons werk intern beter op elkaar af te stemmen. Wanneer we met een grotere horizon dan we nu werken (i.e. richting 2035) weten waar en wanneer een straat open moet voor de verzwaring van het elektriciteitsnetwerk, kunnen we de plannen voor andere (ondergrondse) infrastructuur en/of wijkverbetering daarop inrichten.

3. Doelstelling en Resultaat

3.1 Doel. Als deze opgave is gerealiseerd ...

... hebben we meer grip op de transportschaarste problematiek middels een stevige verankering van de gemeentelijke taken rondom de lokale energie-infrastructuur in de eigen organisatie. We kunnen sneller en beter voorbereid acteren op transportschaarste problematiek, waarbij we werken aan een robuuste en toekomstbestendige energie-infrastructuur.

Transportschaarste kunnen we niet ten alle tijden voorkomen, wel zijn we straks beter in staat te sturen.

3.2 Resultaat en deelproducten

Deze opdracht verschaft ons overzicht van de actuele en te verwachten congestie op het laagspanningsnetwerk en adviseert hoe we onze gemeentelijke rol goed kunnen oppakken, zodat we sneller en beter voorbereid kunnen acteren op transportschaarste-problematiek. Dat doen we aan de hand van vijf deelresultaten:

1. We creëren een samenhangend beeld van ons energiesysteem van de toekomst. In een verkenning van onze toekomstige energiehuishouding verbinden we de verschillende sectoren met elkaar: mobiliteit, gebouwde omgeving, bedrijven enerzijds en de duurzame opwek anderzijds. We zien beter waar afhankelijkheden ontstaan en welke (beleids-)keuzes gemaakt moeten worden. Aanvullende verkennen we voor welke keuzes rondom de energie-infrastructuur we zelf verantwoordelijk zijn en waar we afhankelijk zijn van bovenlokale afstemming (P-MIEK, RES,).
Resultaat 1: energiesysteem-visie gemeente Het Hogeland richting 2035 en 2050.
2. We maken de knelpunten van de energie-infrastructuur scherp inzichtelijk; zowel op korte, middellange termijn en langere termijn.
  - a. We werken onze (gebieds-)ontwikkelingen concreter uit in gedeelde projectenlijsten zodat we in afstemming met de netbeheerder grip krijgen op eventuele transportschaarste richting 2025
  - b. Ook onze visies werken we (voor nu schetsmatig, maar wel ruimtelijk en in de tijd geplaatst) uit zodat we meer grip krijgen op eventuele transportschaarste in de lokale energie-infrastructuur richting 2030. Om dit goed te kunnen doen hebben input nodig vanuit stap 1

Resultaat 2: knelpunten laag- en middenspanningsnetwerk inzichtelijk in ruimte en tijd

3. We weten welke oplossingsrichtingen er zijn en hebben onze gemeentelijke rol daarin omschreven. In onze rolopvatting maken we onderscheid tussen taken die zich richten op a) sneller uitbreiden van het net, b) sterker sturen op betere benutting van het net en c) vergroten van flexibele capaciteit – publiek-private acties voor slimme oplossingen. Aanvullend omschrijven we ook de verschillende taken die op dit moment al inzet vragen vanuit P-MIEK verband. Wanneer afhankelijkheden ontstaan ten opzichte van bovenlokale afstemming brengen we in kaart welke opties er zijn om onze belangen goed te borgen.

Resultaat 3: omschrijving rolopvatting gemeente Het Hogeland

4. We weten hoe we het takenpakket meerjarig willen verankeren in de organisatie. We begrijpen beter de risico's van "niets doen", kunnen taken prioriteren en kunnen daarmee onderbouwd sturen op mens en middelen. We weten hoe we de aansturing op het beheersen van transportschaarste willen beleggen in onze organisatie.

Resultaat 4: ambtelijk advies organisatie-inbedding takenpakket netcongestie

5. We hebben we een eigen prioriteringskader energie-infrastructuur welke is afgestemd met onze partners.
  - a. Om te weten hoe we ons prioriteringskader in kunnen zetten hebben we heldere afspraken met de provincie gemaakt: over welke knelpunten zal de P-MIEK prioriteren en over welke knelpunten hebben wij zeggenschap?
  - b. Uiteindelijk zal ook de prioritering zoals in de P-MIEK ontwikkeld moeten passen bij onze gemeentelijke ambities. Een eigen gemeentelijk prioriteringskader is daarbij essentieel. Het P-MIEK consortium komt nog dit jaar met een "afwegingskader" (waarmee projecten op provinciale schaal worden geprioriteerd); idealiter hebben we ons eigen prioriteringskader tevoren klaar ter input.

Resultaat 5: prioriteringskader energie-infrastructuur Het Hogeland

4. Afbakening

We werken nu nog niet aan het prioriteren en programmeren van de lokale energie-infrastructuur.

Of we na de voorgaande stappen tot een werkelijke afweging tussen netuitbreidings-projecten moeten komen weten we nu nog niet. Voor deze bestuursopdracht ligt de nadruk daarom NIET op het opstellen van een lijst prioritaire projecten. We willen de focus houden op de inventarisatie van de knelpunten en de inbedding van de bijbehorende acties in de gemeentelijke organisatie. Prioritering is, afhankelijk van de te verwachten knelpunten op het laagspanningsnet (doel 2), mogelijk wel een wezenlijke vervolgstap.

1. Een dergelijke vervolgoopdracht zal moeten verkennen hoe we als overheid sterker kunnen sturen op prioritering en fasering van de lokale energievraag (bedrijven, woningen, mobiliteit), lokaal energie-aanbod (zon op daken en land, windenergie) en de verbindende lokale energie-infrastructuur. Essentieel onderdeel is de aanpak warmtetransitie,

waar naast de rol van warmtenetten ook gekeken kan worden naar lokale systeemoptimalisatie tbv ontlasting e-net middels de inzet van (buurt-)batterijen.

2. Tevens is de afstemming op de 3 schaalniveaus onderdeel van deze prioritering: Regionaal (RES, pMIEK, samenwerking Eemsdelta en Enexis, HS/MS stations, 110kV), gebiedsniveau (omgevingsvisie, gebiedsgericht werken, ontwikkelperspectieven, 50kV stations en middenspanningsruimtes) en projectniveau

Dit alles (zowel bovenstaande 5 doelen als deze vervolgoopdracht m.b.t. het prioriteren en programmeren van de lokale energie-infrastructuur) zal landen in de eerste versie van ons gemeentelijke Meerjarenplan Infrastructuur Energie en Klimaat – **de gMIEK**.

NOTE: integraal programmeren betreft een iteratief proces. Op basis van nieuwe inzichten, aanvullende ambities en nieuwe projecten kan de programmering anders uitpakken. De programmeer-cyclus vanuit de P-MIEK zal tweejaarlijks doorlopen worden. We zullen in de aanvullende opdracht verkennen op welke termijn de gemeentelijke programmeercyclus afgestemd moet worden.

5. Urgentie

1. Risico: De beschikbare energie-infrastructuur kan de gebiedsinrichting van de gemeente gaan sturen in plaats van andersom.
  - o Per 17 augustus 2023 geldt er voor het zuiden van onze gemeente transportschaarste (levering) aan de afnamekant.
  - o Oplossingen als verbinden van vraag en aanbod, vraagsturing en opslag zijn onvoldoende om het structurele tekort aan netcapaciteit op te lossen: we zullen stapsgewijs toe moeten werken naar het prioriteren en programmeren van de ruimtelijke projecten in onze gemeente.
  - o Transportschaarste zal tot zeker 2030 aanhouden.
2. Zie voorbeelden in bijlage: het probleem speelt al (Leens, zonedak school Uithuizen, etc)
3. "Op lokaal niveau bevinden zich projecten die in de tijd op het netwerk (LS/MS) moeten worden gepland (o.a. bedrijven, woco's, boeren, mobiliteit). Wanneer Het Hogeland geen helder projectenoverzicht in ruimte en tijd deelt met Enexis kunnen zij daar geen rekening mee houden in hun meerjarenplanningen. Het is risico is dat we dan "achteraan in de rij" komen te staan. Dit betekent dat er vertragingen kunnen optreden m.b.t. de oplevering van onze projecten, omdat ze niet tijdig op het energienetwerk kunnen worden aangesloten."

6. Koersvastheid

De energietransitie is een belangrijke pijler voor de verduurzaming van de gemeente Het Hogeland. Aanvullend op deze integrale verduurzamingsambitie, zoals omschreven in de beleidsnotitie *Duurzame ontwikkeling in Het Hogeland*, raakt de transportschaarste-problematiek aan sociaaleconomische doelen zoals woningbouw en duurzaam ondernemerschap. Het stevig verankeren van onze rol in de energie-infrastructuur in de eigen organisatie levert een bijdrage aan alle pijlers van het coalitieakkoord:

1. **Pijler 1:** Het verrijken van het dorpsleven, met daarbij vooral de opgave woningbouw en de toekomstbestendigheid gemeentelijk vastgoed
2. **Pijler 2:** Verbinding leggen tussen de verschillende ontwikkelingen in het landelijk gebied: met de nadruk op de **verduurzaming**; Optrekken met buurgemeente Eemsdelta.
3. **Pijler 3:** Duurzaam ondernemerschap: toekomstbestendige economische groei en verduurzaming individuele ondernemers.
4. **Pijler 4:** Iedereen doet mee. Inwoners kunnen zelf hun energie produceren op hun eigen daken.

Deze bestuursopdracht is op dit moment niet geborgd in de verschillende visies van de gemeente, (zoals de Omgevingsvisie of de Visie Ruimte!), maar sluit zij wel volledig aan bij de ingeslagen route om gebiedsgericht te werken, waarbij verschillende opgaven worden verbonden. Regie op de energie-infrastructuur; onder het motto:

"zonder energie komen we niet verder"

7. Gebruikers

Zoals omschreven in resultaat 4 zal deze bestuursopdracht helderheid geven over de omvang van het takenpakket rondom de sturing op de lokale energie-infrastructuur. Op de vraag wie er met de resultaten iets gaat doen en wie verder aan zullen werken kunnen we nog niet volledig antwoord geven. Wel voorzien we een aantal toekomstige gebruikers:

1. **Directie** tbv aansturing robuuste en toekomstbestendige infrastructuur, eventueel in nauwe afstemming met Programmamanager Energie, inclusief heldere afspraken over multidisciplinaire samenwerking en "thematrekker" (doel 4 en 5)
2. **Netcongestiemanager** (aan te stellen) met heldere opdracht (zie punt 11 "werkvorm")
3. **Werkgroep data** (multidisciplinair) tbv up to date houden projectenoverzichten (**doel 2**) en ontsluiting met de netbeheerder

- Deze opdracht zet in op borging van concreet mandaat voor deze werkgroep per direct (t.b.v. resultaat 2 en de data aanlevering in P-MIEK verband) en op de lange termijn (prioriteren en programmeren)
  - Signaal: in een eerste verkenning door de werkgroep data blijkt dat niet het verzamelen, maar vooral ook de validatie en onderhoud van de gegevens een flinke slag werk kan vergen
  - T.b.v. uitwisseling met de netbeheerder bestaan slimme externe systemen
  - De netbeheerder werkt momenteel aan een concept non-disclosure agreement tbv soepele wederzijdse uitwisseling
4. Aanvullende taken binnen **afdelingen**, zoals:
- Gebiedsprogramma – bijv verkenning toekomstige energie-infrastructuur
  - Ruimtelijke Ordening – bijv. versoepelen vergunningverlening, reserveren gronden,
  - Economie – bijv structurele ondersteuning verduurzaming bedrijven
  - Team Energie– structurele afstemming netbeheerder, provincie en rijk
  - Duurzaamheid – samenhang wijkaanpak (uitvoer) met klimaatadaptatie en circulaire economie

Let op: de trein rijdt al

Hoewel we in dit project onze rol en bijbehorend takenpakket concretiseren (resultaat 3) en een aanbeveling doen voor de meerjarig aansturen en inbedding in de organisatie (resultaat 4), zijn een aantal mensen ook op dit moment al actief op het onderwerp bezig.

- Rondom de P-MIEK afstemmingen zijn drie personen actief betrokken op directie-, strategisch- en operationeel niveau
- Vanuit de verschillende afdeling is men bezig de juiste data te ontsluiten aan de P-MIEK, ondersteund door het Gegevenshuis.
- Vanuit team Energie zoekt men afstemming met Enexis over hun wijkaanpak en onze prioritaire dorpen
- Vanuit grondzaken en ruimtelijke ordening wordt momenteel gekeken naar concrete vragen vanuit Enexis om extra gronden te reserveren voor de realisatie van een 10kV verdeelstation.
- Vanuit IBOR stemt men niet alleen af met de uitvoerende partijen in het nuts overleg, maar wordt ook onderzocht of de meerjaren-planningen op elkaar kunnen worden afgestemd.

8. Omgeving en Communicatie

1. Belangrijkste interne stakeholders voor deze opgave zijn
  - kerngroep transportschaarste (netcongestiemanager, beleidsadviseurs energie, gebiedsmanagers?)
    - tbv aansturing project (zie punt 11, “werkvorm”)
    - tbv ontwikkelen en borgen energievisee (doel 1)
    - tbv ontwikkelen prioriteringskader
  - Werkgroep data (multidisciplinair) tbv verzamenen projectenoverzichten (doel 2) en ontsluiting richting netbeheerder. Nodig: afdelingen RO, infra, duurzaamheid, wonen, mobiliteit.
  - Brede vertegenwoordiging van de verschillende afdelingen in een aantal werksessies t.b.v. rolverkenning (doel 3)
2. Belangrijkste externe stakeholders voor deze opgave zijn: Enexis. Eventueel aangevuld met inzichten vanuit verkenningsgesprekken lokale energiecoöperaties, woningcorporaties, bedrijven, industrie
3. De (politieke) gevoelheden liggen vooral op het gebied van .....
  - Opstellen prioriteringskader (doel 5)
  - De vervolgoedracht zoals omschreven in het kader onder Hoofdstuk 3.
  - De dialoog rondom de bovenlokale afstemming zoals plaats vindt in de pMIEK

9. Randvoorwaarden

1. Middelen: Op voorhand kunnen we gebruik maken van de Klimaatmiddelen, ondersteuning van het Landelijk Actieprogramma Netcongestie, ondersteuning vanuit de Provincie en contacten met buurgemeenten t.b.v. uitwisseling kennis en ervaring
2. Afstemming: zoals genoemd levert de P-MIEK in de 2e helft van dit jaar een “afwegingskader”, waarna de prioritering op Provinciale schaal zal worden opgestart. Het is van wezenlijk belang dat dit project haar resultaten in nauwe afstemming ontwikkeld met de gemeentelijke afvaardiging in de P-MIEK

10. Afhankelijkheden

1. *Hoe verhoudt deze opgave zich tot andere opgaven/activiteiten binnen/buiten HHL?*
  - a. Intern: Het wel of niet goed aanpakken van de transportschaarste problematiek in de eigen organisatie is leidend voor welhaast alle (ruimtelijke) ontwikkelingen. Met andere woorden: andere activiteiten zijn afhankelijk van deze opdracht.
  - b. Extern: netbeheerder Enexis ontwikkeld op dit moment een wijkaanpak waarbij zij gebaseerd op hun analyse van de staat van de netwerken (1) een aantal wijken prioriteren om aan te pakken in 2024, 2025 (kabels, elektriciteit kasten in de wijken en waar nodig uitbreiding transformatorstations); (2) voor

- de ruimtelijke inpassing van de nodige transformatorstations een aantal concept criteria hanteren; (3) een communicatiestrategie ontwikkelen om ook voor omwonenden helder te maken wat de bedoeling is
- c. Extern: zoals toegelicht is het niet per direct zeker dat de afwegingen die wij maken ook daadwerkelijk door de netbeheerder(s) worden opgepakt. Wij zijn voor een deel afhankelijk van de afstemming binnen het P-MIEK consortium, welke op haar beurt afstemming zoekt met de industrie (de CES) en de afwegingen energie-infrastructuur op nationaal niveau (de MIEK), waar bijvoorbeeld de verkenningen rondom de aanlanding Wind op Zee zullen landen. Hoewel we niet aan alle tafels inhoudelijk kunnen meebesturen, hebben we wel een strategie nodig om aldaar in te brengen. Op dit moment wordt gezocht naar een governance-structuur voor de samenwerking tussen industrie, overheden en netbeheerders in het "cluster Noord" (Provincie Groningen en Provincie Drenthe)
  2. *Met wie moet de opdrachtnemer regelmatig afstemmen?* Enexis, eventueel: buurgemeenten Eemsdelta, Westerkwartier en Groningen, Provincie
  3. *Van welke andere opgaven is de opdrachtnemer afhankelijk?*
Inzicht is nodig in de plannen en "wensen" van andere interne afdelingen - wonen, warmtetransitie, bedrijven, mobiliteit, landbouw (in haar rol als opwekker zon op dak)
  4. *Wie moet zeker betrokken worden?* Deze opdracht staat of valt bij significante betrokkenheid van ons eigen Gegevenshuis en input van de verschillende afdelingen (RO, duurzaamheid, infra, mobiliteit en wonen). In de verkennende fase (doel 2 – inzicht) kan het gaan om een significante tijdsbesteding.

11. Werkvorm

We zien het realiseren van de bovengenoemde 5 doelen in eerste instantie als een op zichzelf staand **project**, omdat we een aantal concrete vragen willen beantwoorden. Dat doen we met een multidisciplinair projectteam waar verschillende afdelingen bij betrokken dienen te worden. De resultaten zijn daarmee (deels) een eenmalige exercitie.

Let wel:

- o hoe de verschillende taken ingebed worden in de organisatie op de langere termijn (reguliere taak, proces, programma) is een belangrijke deelvraag van dit project.
- o Verder voorzien we een vervolgoopdracht rondom de prioritering en programmering van de ruimtelijke projecten van de gemeente het Hogeland. Dit alles (zowel bovenstaande resultaten als de vervolgoopdracht) zal landen in de eerste versie van onze gemeentelijke Meerjarenplan Infrastructuur Energie en Klimaat – de gMIEK.

12. Raming

Onderstaande kosten zijn gebaseerd op een geschatte doorlooptijd van 16 weken. Een aantal punten kunnen we goed zelf als organisatie oppakken. Zoals omschreven (risico's) verwachten we rondom het opstellen van een overkoepelende energievisie (resultaat 1) externe ondersteuning. Dat hebben we als aparte kostenpost opgenomen.

Team	Taken	Kosten
Kerngroep transportschaarste	Project – netcongestiemanager (aansturing alle doelen) Inhoudelijk strategisch kernteam (2 personen): schrijft mee aan eindrapport en stuurt mee op alle 5 de resultaten (taken in het team nader te verdelen)	1.0 fte 0.5 fte 0.5 fte
Werkgroep data	Knelpuntenanalyse (<u>resultaat 2</u>) Gegevenshuis Aanleveren en aanscherpen data afdelingen (R.O., duurzaamheid, infra, mobiliteit, wonen)	0.5 fte 5 * 0.2 = 1.0 fte
Brede werkgroep	Lever input op roloppvatting en inbedding (<u>resultaat 3 en resultaat 4</u>). Totaal ca. 20 collega's 3 dagdelen.	240 hr = 0,13 fte
		3,63 fte
	Bij 1 fte a 100.000/jaar (voor 16 in plaats van 45 werkweken)	€ 129.066,67
	Opstellen overkoepelende energievisie	€ 50.000,--
	Totaal	€ 179.066,67

13. Risico's

Belangrijkste risico's voor de uitvoering van deze bestuursopdracht	
1.	Tijd ; de pMIEK afstemming loopt op dit moment al; een afwegingskader wordt dit najaar verwacht. Idealiter brengen wij in die gesprekken ons eigen prioriteringskader mee.
2.	Vastberadenheid ; het niet breed in de organisatie onderkennen van moeten, en navenant meewerken. Een helder mandaat voor alle betrokkenen is essentieel.

3.	Aansturing vanuit het lijnmanagement is op dit moment niet in alle domeinen ingevuld op continue basis.
4.	Kennis van de energie-infrastructuur binnen de gemeentelijke organisatie.
5.	Eventuele wens samen op te trekken met gemeente Eemsdelta zoals geformuleerd in het coalitieakkoord
6.	Politieke gevoeligheid prioriteringskader
7.	Inhoudelijk te weinig concrete data t.b.v. ontsluiting met de netbeheerder
8.	Afstemming Enexis: we hebben nu (nog) niet scherp hoe gedetailleerd we projecten aan moeten leveren.

14. Samenwerking Opdrachtgever-Opdrachtnemer

Nader in te vullen na aanstelling netcongestiemanager

- Wat zijn onze verwachtingen over en weer? Wat hebben we van elkaar nodig?
- Wanneer ben jij als opdrachtgever tevreden over samenwerking en functioneren van mij als opdrachtnemer?
- Welke afspraken willen we maken m.b.t. onze overleggen (inhoud / frequentie / rapportages e.d.)?

Overleg	Frequentie

15. Planning

Onderdeel	Wanneer
1. Vaststelling opdracht	September 2023
2. Uitvoeren start up (i.g.v. project/programma)	Medio oktober 2023
3. Vaststelling contract	Eind oktober 2023 (*1)
4. Start uitvoering	
5. Afronding	Dec 2023 (*2)

(*1) afhankelijk van de snelheid waarmee een projectleider kan worden aangesteld.

(*2) gezien de afhankelijkheid van een externe partij kan deelresultaat 1 mogelijk vertraging oplopen. Omdat dat een verkenning over de langere termijn betreft hoeft dat de rest van de werkzaamheden niet te storen. Zoals omschreven in hoofdstuk 4 betreft het opstellen van de uiteindelijke G-MIEK een iteratief proces. Mocht deelresultaat 1 later komen dan de andere resultaten, dan kan deze alsnog meegenomen worden in het opstellen van de eerste versie G-MIEK.

16. Gevraagd besluit

Vaststellen van deze opdracht.

Uitkomst	Datum	Opdrachtgever	Portefeuillehouder(s)
Akkoord	dd mm 20jj	Paul van Vilsteren	Arjen Nolles Eltjo Dijkhuis
	<<tekst>>		

17. Appendix: voorbeelden transportschaarste behorende bij H1 - Aanleiding

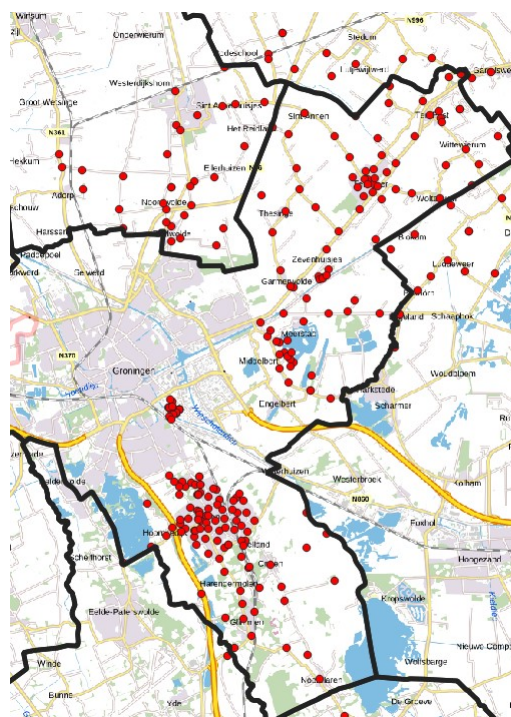
Bij punt 4 “In het Hogeland speelt op dit moment al een tekort aan beschikbare capaciteit voor de teruglevering van energie uit hernieuwbare bronnen (i.e. de aansluiting van duurzame energie op het netwerk)”;

- Voorbeeld 1: Zo kan bijvoorbeeld een bewonersinitiatief rondom Leens geen aansluiting krijgen voor de teruglevering van elektriciteit van een zonnedak. Netbeheerder Enexis geeft aan dat ca. 1000m² grond nodig is om het lokale transformatorstation uit te breiden. Zouden we als gemeente gronden kunnen vrijspelen? Sneller vergunnen?
- Voorbeeld 2: rondom Winsum-Ranum wordt momenteel een uitbreiding gepland van het HS/MS station. Na uitbreiding is er weinig extra ruimte voor aanvullende opwek, bijvoorbeeld ook niet voor extra panelen op daken van onze inwoners. Daarbij komt dat gronden in de buurt van dergelijke stations interessant zijn voor batterij-ontwikkelaars (immers, hoe dichterbij de stations, hoe korter de kabel, hoe strakker de business case). Maar op termijn verwachten we dat op precies die aantrekkelijke grond weer een uitbreiding. Zouden we als gemeente niet nu al in onze bestemmingsplannen en vergunningen hier rekening mee moeten houden? Bijvoorbeeld middels een voorkeursrecht grond?
- **Update Wijkaanpak**
  - Vanuit de LS-uitkijktoren (rekentool Enexis) zijn 6 wijken in het Hogeland aangemerkt als knelpunt
  - Deze zes wijken/kernen zijn op basis van huidige en verwachte toekomstige spanningsklachten geselecteerd om versneld aan te pakken in 2024/2025.
  - Het betreft hier projecten die op korte termijn uitgevoerd zullen gaan worden door Enexis en haar onderaannemers. De gebiedsengineers en regioaccount beheerder zullen contact opnemen met de operationele afdelingen van de gemeente en de werkzaamheden zullen in het coördinatie/nuts overleg worden afgestemd.

Jaar	Wijk	Buurt	Buurtcode	Aantal nieuwe netstations
2025	Oude Land	Eenrum	19660403	9
2025	Sauwerd	Sauwerd	19660503	7
2025	Ulrum	Lauwersmeer	19660102	5
2025	Baflo	Den Aniel	19660704	4
2025	Bedum	Onderdendam	19660810	4
2024	Sauwerd	Adorp	19660502	3

• Update 17 augustus '23: CODE GEEL

- Enexis heeft vanaf 17 augustus voor het station Hunze (Gemeente Groningen) dreigende congestie voor afname van elektriciteit fase 1 (geel) afgekondigd.
- Het betreft vooral het gebied voormalige gemeente Ten Boer en Haren, maar ook op diverse locaties in uw gemeente, zie kaart hieronder.
- Rode stipjes zijn de huidige station en geven omvang gebied weer. Deze gebieden worden geel op de schaarstekaart.
- Dat betekent dat grootzakelijke klanten nog steeds een nieuwe of zwaardere aansluiting met transportcapaciteit kunnen krijgen, maar dat de beschikbare capaciteit bijna vergeven is.
- Wel zijn offertes voor grote aansluitingen één maand geldig, in plaats van de gebruikelijke drie maanden.
- In deze regio's informeren wij bedrijven alvast over de mogelijkheden van congestiemanagement/ flexibel vermogen

Bij punt 5 In de gemeente het Hogeland zijn op dit moment nog geen problemen aan de vraagkant (i.e. de afname van elektriciteit). In grote delen van Nederland speelt dit echter al wel. Wanneer dit in HHL gaat spelen is niet bekend door een gebrek aan inzicht. De netbeheerder heeft op dit moment echter weinig zicht op de ontwikkelingen in de verschillende sectoren. Zij ijkt haar plannen momenteel op aannames welke zijn gebaseerd op “gestage groei en bekende

ontwikkelingen". Nieuwe (grootschalige) ontwikkelingen als woningbouw, de uitbreiding of verduurzaming bedrijventerreinen of het grootschalig overstappen op warmtepompen voor de verwarming van woningen zijn op dit moment niet scherp genoeg inzichtelijk. We weten nu dus niet of, waar en wanneer de eerste spanningsklachten zich voor gaan doen.

- Voorbeeld 3: naast verzwaring van het netwerk zijn "slimme oplossingen" mogelijk. Zo onderzoekt bedrijventerrein Uithuizen of zij door samenwerking, besparing en eventueel batterijen een lokaal energiesysteem kunnen ontwerpen (energy hub)). Hoe kunnen we als gemeente hier in ondersteunen?

Bij punt 7 Het energiesysteem gaat een fundamentele verandering door. De tijd dat een onbeperkte toegang tot het elektriciteitsnet vanzelfsprekend was, is helaas voorbij. We werken toe naar **een energiesysteem waarbij transportschaarste beheersbaar** is. Dat wil zeggen: **dat we er beter op kunnen anticiperen**. Daartoe vraagt de netbeheerder een prioriteringskader van de gemeente om hun meerjarenplanning op te kunnen richten.

- Voorbeeld elders: de Gemeente Emmen geeft aan nieuwe bedrijven graag als eerste aan te sluiten, waar gemeente Coevorden eerst nieuwbouwwoningen wil realiseren. Dit neemt de netbeheerder mee in haar plannings.

Bij punt 10 De afstemmings-iteratie Integraal Programmeren zullen we de komende jaren structureel blijven doen in het pMIEK-consortium. Een aantal hieruit voortvloeiende taken zijn op dit moment niet geborgd in de organisatie.

- Voorbeeld structureel: er is op dit moment geen ambtelijke vertegenwoordiging aanwezig bij de technisch overlegger, waardoor input en terugkoppeling ontbreekt
- Voorbeeld casuïstiek: de gemeente Groningen onderzoekt momenteel naar een route voor een 110 kV hoogspannings-tracé tussen Meerstad en de Stad Groningen. Dit uitbreiding is nodig om de netcongestieproblematiek van de stad te voorkomen. Een optie is een route over de gronden van gemeente het Hogeland; daarover afstemmen is op dit moment niet ingebed als kerntaak van de gemeente.